

падку не можемо признати йому за помочи тому, що це вже в нього другий випадок в однім році. Перший випадок був у нього тому 5 місяців і тоді ми виплатили йому 120 золотих, тож тепер не признаємо другої допомоги, бо в наших постановках, які містимо в кождім числі, є виразно написано, що в однім році може передплатник дістати за помочи лише один раз.

Отже п. А. Винч мігби дістати другий раз за помочи лише тоді, якби другий випадок у нього стався принайменше в 12 місяців по першій випадку, а тимчасом він стався в 5 місяців.

Подяки.

Хвальна Редакціє!
Сердечно нашим ВП. редакторам „Народної Справи“ дякую за допомогу, яку одержав 1-го квітня. Нехай вам Бог допомагає в Вашій праці. Перепрашаю, що не виразно пишу, бо то вже в моїм віці, 75 літ, ліпше не мож писати. А при тім даю приповідку: „якби не припадки, бувби чоловік гладкий“. В наших селі люде цікаві, читають багато газет, але найбільше „Народну Справу“, а тепер ще більше будуть читати. Щераз дякую й остаю з поважанням

Влас Зінчук,
господар, літ 75.
Нисмичі п. Угринів.

Поважане Товариство!

Запомогу, котру ви мені прислали за впавшу корову, одержав і дуже сердечно вам дякую. Це велика поміч, на яку я не мав надії і всі в селі мені говорили, що то лише обіцянки. Але показалося на ділі, що Редакція справді щиро помагала. Отже прирікаю Вам, що тепер буду приєднувати якнайбільше нових передплатників, а Вам жичу щастя і многих літ, працювати з успіхами в користь бідних людей. Зістаю з поважанням

Михайло Брицький
господар з Новошині
почта Велдіж пов. Долина

Оцим почуваяся до обовязку, зложити Хвальній Редакції „Народної Справи“ щире сердечну подяку за прислану мені допомогу, за упавшу корову, 120 зл. дня 29. III. 1929. Бажаю Хв. Редакції широкого розвою і успіху, а В. П. Панам Редакторам щастя і здоров'я, щоб могли довгий вік працювати, для добра і розвитку Українського Народу, і закликую всіх братів селян передплачувати „Народню Справу“, бо це дійсно щиро-селянська газета, яка вразі нещасного випадку, несе нещасним поміч.

Позістаю з правдивою пошаною для Вас: Іван Плішка, село Габківці почта Тісна.

Приготовляйтеся до виборів мужів довіря.

З цим числом розсилаємо додаток про вибори мужів довіря в кождім селі. Всі передплатники повинні зібратися і вибрати з поміж себе найсвідомішого та найрухливішого на такого мужа довіря. Заяву про вибір повинні підписати всі передплатники в селі. Колиб не стало місця, то треба до заяви доліпнути ще кусок паперу, або підписувати дрібно і по боках.

Вибори треба перевести скоро, найкраще підчас Великодня, аби новий муж довіря чим скорше міг підписувати посвідки про загибів коров.

ВІДКРИВАЄМО РАНУ!

Дуже приємно читати, як в газеті написано щось доброго і заохочуючого. Що села усвідомлюються, що молодь і старші горнуть до читалень і інших товариств, що кооперація випихає з села жидівські склепи, що касують коршми і таке інше. Аж дух в тебе вступає і надія на краще будиться.

Але газета не може все лише писати про добре, а затаювати те, що зле. Час від часу треба написати і про те, що зле й погане діється по наших селах. Треба відкрити те зло, бо інакше воно буде собі рости і побільшатися, а так може поборемо його, як побачимо, де воно.

Ще в осени написали ми статтю про те, що побіч гарних проявів і свідомих людей по наших селах є ще й темнота, ба й таке дикунство, до якого аж встидно признаватися. Але признається треба і гуртом треба викоринювати те зло і ту погань.

День у день дістаємо з усіх закутків нашого краю, не лише з Галичини, але й з Волині, Холмщини, Полісся і Підляшя, багато дописів. Правда — багато їх пише про добрі річі, які нас тішать. Але не мало ще є таких, де описано темнота і дикунство і зухвальство (яке в місті називається ще „батарство“) по наших селах. Таких дописів ми звичайно не містимо, бо вони можуть поділати пригнобляючо на свідомих людей і знеохотити їх в роботі. Та це зло, яке описане в тих дописах, мусимо час від часу відкрити, щоби всім показати, де наш важкий ворог і що нас оскльбляє.

„В Дермані на Волині випили селяне в 1928 році в своїх коршмах 25 тисяч пляшок горівки. Повно пияків по коршмах. На весіллях розпиваються страшенно...“ — „В Сопоті пов. Сокаль осередком життя в селі стала коршма. Часто буває, що і найповажніші господарі беруться за чуби і б'ються, поки їх жид не викине за двері. В такому селі ввжко йде освітньо-культурна робота і організація, бо більше є злого приміру, як доброго.“ — „В Татарові пов. Надвірна коршма коло самої церкви. Люде подали письмо до Староства, щоби коршму перенесли, але такі деякі свої люде пішли на руку коршмареві і шинок є там, де був. Один чоловік, ніби свідомий, навіть зрадив жидови всіх, хто підписував письмо проти шинку.“

Дикі речі діються з нагоди слюбів і весіль. Ось приміри: „В Ямниці п. Станиславів є чотири коршми і то такі свої, не жидівські. Вони страшно розпивають село, в селі все є п'яні парубки, що нападують усіх. І так на весілля до Федя Деркача прийшли такі два парубки і зажадали музики й горівки, а коли господар відмовив, почали бійку і так порізали людей, що кількох дали до шпиталу. В селі нічо не робиться, бо люде розділені на 8 партій, — лише гризуться.“ — „В Божикові пов. Підгайці вплився в коршмі Рахлі Рота чотири поважні господарі і навіть радні і прийшли непростені на весілля до одного господаря і як дістали літру горівки й миску гижок, аж тоді позволяли далі бавитися.“

Та вже правдивими бандитами показались деякі парубки з Угриньковець, Дуплиск і Блищанки коло Торського (пов. Заліщики) і з Тростянца пов. Снятин. „10. березня

був в Угриньківцях шлюб М. Саміла (з Торського) з Марією Чухрій з Угриньковець. Коли молоді з гістьми йшли через село до церкви, заступила їм коло коршми дорогу товпа місцевих парубків, кричучи: — Давай 10 літрів горівки, а ні, то смерть усім! А далі кинулися і почали бити всіх. Під церквою окружили весільний похід товпи парубків з Угриньковець, з Дуплиск і Блищанки. Вони вхопили молоду і почали з нею втікати! На силу — аж при помочи поліції, котра ужила зброї, — парубків удалося розгнати і молоді взяли шлюб.“

Подібно було в Тростянці. „Василь Данилюк з сусіднього села Трійці ішов до шлюбу з Анною Томняк з Тростянці. Перед церквою стали чотири тростянецькі парубки (так звані „ліві“) і закричали: „Давай літру горівки і два колачі, бо не пустимо до шлюбу!“ І молодий мусів посилати по горівку аж на друге село і ждати перед церквою, бо аж як ті два Васильки, Гриць і Николай дістали горівку і колачі, аж тоді пустили до церкви! Отака чвірка завдала встиду цілому Тростянцеві, що є дуже свідомим і просто взірцевим селом!“

Як бачимо з тих дописів, зло і погань трапляється в ріжних закутках нашого бідолошого краю і не приносить нам чести. Бачимо також, що корінем і причиною зла є всюди горівка і коршма. Якби не горівка і не охота до неї, то того всего зла не булоби і загоїласьби та рана, яка ще є на тілі нашого на-

роду. Пропалоби п'янство, а з ним і всякі такі бандицькі збитки. Тож відкриваємо ту рану, аби всі свідомі люде її побачили, і відразу подаємо на неї лік: Щоби та рана загоїлася, треба касувати коршми, треба обридзувати людем горівку і відчувати їх від неї. До цього мусять узятися всі свідомі люде, ще краще й завзятійше, як до тепер. А ми їм усім поможемо, пропагуючи (ширючи) в газеті гасло боротьби з горівкою, а тим самим і з усіма дикими вибриками по селах, які шкодять цілому народові. Будемо рішучо боротися з усіма сільськими коршмами, навіть з тими, які є в руках наших людей. Бо раз, що таких є мало, а друге, що наші люде не повинні тримати коршми. Рівночасно витаємо з радістю зазив кооперації зверхностей, щоби кооперації скасували в себе продаж пива! Це вже давно повинно було статися, ба, пиво не повинно було взагалі дістати вступу до кооперації! Бо це також алькоголь, що робить то само, що й горівка.

Отже до боротьби! Нехай кожде село переведе в себе голосовання проти коршми в селі. Нехай усюди свідомі опам'ятовують темняків, а родичі нехай так виховують дітей, щоби ті не хотіли на горівку й дивитися. Лише, як викоринимо зміж себе горівку і всі інші алькоголі, тоді щойно піднесемося високо, так, як інші культурні народи.

Не даймося обманювати!

Пише до нас один селянин:

„Наші господарі вмійють досить добре ховати свині тай худобу, але не вмійють продавати. Приходить різник, купує свиню, свиня важить 100 кильо, то він дає за неї 40 зол., а наконець 85 або 90 зол. і каже, що більше не варта. А запитайте його, чому така дорога козбаса і солонина, то він каже, що то його інтерес. І справді він заробить на тій одній штуці два рази стільки, як він за неї заплатив, а податку заплатити 5 зол. за одну штуку. І подумайте, скільки він заробляє! Чи то так має бути? Ні! Ми повинні знати ціну за кильо живої ваги і все перед продажем свині чи худобини на заріз точно її зважити, аби селянин не був так використаний. Бо чому приміром по мішаних склепах, які також платять податок, але про те на око не купують ані не продають, тільки все на вагу. То худобу та свині на заріз також можна продавати на вагу. Чому жид навіть дрова в склепі продає на вагу? Бо він є мудрий! Бо він знає, що вага його не ошукає. Тож і ми повинні дивитися на них і собі так робити. Ми відносимося до наших послів, щоби такий внесок поставили в соймі, щоби і всю худобину продавати на вагу.“
(Написав К. В.)

Від Редакції: Нарікання нашого дописувача слушні. Селян дуже ошукують несовісні згінники, купуючи свині на око. Але тут послі не мають що вносити. Наші селяне самі можуть домагатися у згінників, щоби давали на вагу, а якби всі того домагалися, то певно, що мусілиби важити й платити ринкову ціну. Але то біда, що наші люде самі часом бояться ваги, гадаючи, що ніби згінник на око не потра-

фить зважити свині і дасть за неї більше. А то неправда. Треба всім домагатися, аби платили відповідно до ваги і ринкової ціни. Та все таки наших селян будуть манити несовісні посередники і згінники, головню нерідної народности, доки ми не зорганізуємо якогось власного збуту худобини на коопераційних підставах. До цього покликани в першій мірі такі установи, як „Сільський Господар“ або „Центросоюз“. (Зачуваємо, що на Покутті вже утворилася подібна наша організація для збуту свиней, тільки ще мабуть не устійнила свого відношення до Центросоюзу).

Дещо про контрольну комісію в громаді.

(Відповідь кільком)

- 1) Предсідника контр. комісії і членів вибирає громадська рада. Але як при виборі не зазначили, хто має бути предсідником, то Комісія вибирає сама.
- 2) По думці § 38. громад. закону, громад. рада може покликати до контр. комісії теж і нерадних. Тає вказаним, щоби рада вибирала членів комісії споміж себе.
- 3) Контрольна комісія відповідає в першу чергу перед самою громадською радою, але теж перед політичною владою. В разі переступлення яких небудь постанов карного закону відповідає вона теж на судовій лорозі.
- 4) Контрольна комісія має право контролювати всю господарку громадської зверхности і то завжди, коли вважає за потрібне. Але й рада громадська в разі наглої потреби (прим. Коли підозріває якусь надужиття) може сказати Контр. Комісії сконтролювати книги і касу, а Комісія мусить послухати. А якби предсідник зволікав або якби члени комісії відмовилися, то рада має вибрати нового предсідника зглядно членів комісії, а про це повідомити Пов. Відділ і Староство.
- 5) Війт має право продавати громадське дерево, так як і інші громадське движиме майно, лише через ліцитацію.

Хоч тут маємо говорити про політику, але не можемо поминути й такої справи, як погода і весна, бо весна також має на політику не малий вплив. А

весна цього року дуже химерна, це впрочім кожний бачить. Тут загірє і вже сніг стопився, а тут знову звіялося й снігом замело. І то не тільки в нас. Такі примхи показує весна всюди. Ми писали, що в Америці настала раптом спека. Але та спека потривала кілька днів і раптом знову потиснули морози. І коли тепер

у нас потепліло і ніби вже виглядає, „як Бог приказав“, та

за те в Америці зима

і звиваються такі гурагани, що цілі місточки горі коренем перевертає.

Але політика йде своїм порядком, і власне як з приходом весни все оживлюється, так і політика. Знаємо, що підчас війни на весну зачиналися всякі головні офензиви. Так і тепер — ідуть і воєнні і політичні офензиви.

Особливо звернуло тепер на себе увагу всіх держав це, що **всюди комуністи рухаються** більше, як звичайно. А рухаються тому, що

зближається день 1. травня

(мая), а що цей день є вже здавна соціалістично-робітничим святом, то також комуністи використовують його в цілім світі для пропаганди (поширення) своєї ідеї (думки). Розуміється, що при таких святах не обходиться без віч, довгих походів і пісень по вулицях міст, а цього ніякі власті не люблять, бо бояться

неспокоїв. І тому **всюди заздалегідь виловлюють комуністів,**

про яких знають, що вони пригтовляють такі „першомайські“ несподіванки.

Чуємо про численні арештовання комуністів в Німеччині, в Югославії і в Румунії, де навіть прийшло до кровавої бійки між комуністами й поліцією. бо комуністи в Темешварі зробили собі барикади і відстрілювалися. Також в Туреччині викрили комуністичну змову і арештували багато комуністів.

Арештували кільканайцять комуністів також

у Львові,

де, як пишуть польські газети—уничтожили цілий центральний (головний) Комітет Комуністичної Партії Західної України (КПЗУ). Але хоч ця партія ніби має в своїй назві слово „Україна“, то як читаємо, до того комітету то є до проводу її належали такі „українці“, як Стефан Цивінські, Бея Френкель, Єнта Мальдман, Ян Завадзкі, Йосьо Гінсберг, Шмілко Лерер і інші подібні. Отже два поляки а решта жида, а українців щось ані одного не подають. Отак і комуна виглядалаби в нас; ті всі Гінсберги, Френклі і Мальцмани далиби нам той „рай“, який обіцюють „наші“ комуністи людям по селах“.

Щож чувати крім того в далекім світі?

В Парижі кінчить ради репараційна комісія,

що має устійнити довги Німеччини. Кажуть, що й Франція вже попускає на 40 мільярдів, які Німеччина

малаби виплачувати ратами по 2 і пів мільярда річно.

В Німеччині

прийшло минулого тижня до непорозуміння між ріжними партіями в парламенті і до димісії дотеперішних міністрів, а причиною того був між иншим той великий воєнний корабель-панцерник „А“, який німці тепер будують. Соціалісти не хотіли допустити до ухвали дальшої рати на панцерник і посварилися з центром і з правницею, а уряд подався до димісії. Але, як чуємо, **криза вже минула**, уряд є новий з дотеперішнім канцлером Міллером і панцерник будуть будувати далі. Німеччина остаточно оголосила, що не пустить Троцького до краю. Він далі сидить в Туреччині.

Поважнійший клопіт має

Австрія.

Тут уже від давна спорять між собою націоналісти, народні соціалісти й соціал-демократи, одні і другі мають свої організації, навіть узброєні й зорганізовані на військовий лад. Дотеперішній канцлер (голова міністрів) пралат Зайпель, християнський суспільник, тримався довго, але нарешті полався з міністрами до димісії і Австрія опинилася без уряду. Тепер ведуться переговори між партійними проводами, якби то утворити новий „кабінет“ (склад) міністрів, а організації тимчасом роблять у Відні та й по інших австрійських містах демонстрації і розбивають собі навзаєм голови.

Польські газети доносять з обуренням, що литовський голова міністрів **Вальдемарас заборонив литовським**

урядникам говорити по польськи не тільки в урядах, але і приватно. **В Румунії**

має бути та зміна, що до краю мабуть верне бувший престолонаслідник Карло. Він лишив перед кількома роками жінку й сина і втік з коханкою за границю і тому його позбавили права до престолу а королем постановили його шестилітнього сина Михайла, що тепер пише рисіком на таблиці. Але тепер зачувати, що Карло кається, вертає до жінки і буде королювати в імені свого малого сина, аж доки той не підросне. Та чи з того буде яка користь чи полекша нашим братам-українцям, що стогнуть під румунським ярмом? Думаємо, що ні.

По Європі подорожує **болгарський король Борис**, який шукає собі жінки. Він тепер був у Берліні і в Празі.

Поляки пишуть, що заїде й до Варшави і дуже дішаються тим, — що знову будуть великі паради.

Зза моря доносять, що

в Мексику

бої з повстанцями тривають далі хоча вже сто разів доносили, що повстанню кінець. Тепер і провідник повстанців проголосив себе президентом Мексика, так, що Мексика має нині двох президентів, доки одного не повісять, або не застрілять, бо там так майже усім президентам буває. Та мабуть, що цей неспокій в Мексику закінчать щойно

Зєдинені Держави півн. Америки.

Є чутка, що півн. Америка згромадила вже на границях Мексика десять тисяч війська і вислала кількадесят літаків, які мають патролювати на границі, аби мексиканці не перейшли на американський бік. Лише шукають причини, а як що до того, то зараз окупація!

Пишуть, що новий президент півн. Америки, Гувер таки **думає визнати совіти,**

то є большевицький уряд, правовим урядом Росії. Це хоче він зробити в тій цілі, щоби Америка робила з большевиками всякі нафтові інтереси на перекір і шкоду Англії. Якби Америка справді узнала боль-

Пише Юра Шкрумеляк

Читання з історії України

(Далі).

Останні дні київської потуги. — Юрій Довгорукий. — Звідки вився московський народ? (1125—1167)

Ми писали, як то князеви Володимирови Мономахови вдалося ще вдержати всю Україну (крім Галичини) в своїх руках і тримати менших князів у карності, щоби своєю гризнею не доводили держави до руїни. Та по смерті Мономаха тішилася київська держава спокоєм лише ще сім літ, доки князував його син Мстислав, що вдачею своєю був подібний до свого батька. Мстислав був останнім сильним київським князем, якого ще слухали й боялися молодші удільні князі. А по нім зачалось на Україні таке, що лише руки над тим заломити.

За Київ знову почали битися й сваритися всі удільні князі, провадили між собою кроваві братовбив-

Князь Володимир Великий на престолі. (Князував у Києві 980—1015).

чі війни, Київ переходив з рук до рук, а це страшенно винищувало столицю й цілу українську землю. Князі взивали собі половців, торків і других диких степовиків на підмогу один проти другого, й ті чужинці руйнують села й міста та

грабують Україну.

На київській престолі не може вдержатися ніодн князь довше, як кілька літ. Він тратить пошану у всіх і від Києва починають відпадати землі, одна по другій. Вже перє Мономахом самостійною державою стала Галичина (від Сяну по Збруч тай аж по Дувай через нинішну Буковину й Румунію), потім усамостійнилися землі: Рязанська, Суздальська, Полоцька й Новгородська.

Ми підчеркнули землю Суздальську, бо з тою хвилею починається в цій північній землі цікава історія, а саме: твориться осібна держава й народ, званий великоруським, а потім від міста Москви „московським“. Це дуже важне, а сталося це так: В цих північних землях, які вже здавна належали до великої київської держави, жили монгольські племена чудів і фіннів. Та згодом почали туди напливати й українські селяне, які втікали з північної Чернигівщини і з інших східно-північних земель України перед набігами печенігів, половців і других орд. Правда, тих чудів і фіннів було там більше, як славян, але що славяне були культурніші, то ті монгольські племена зовсім пославян-

щилися й помішалися, а з тої мішанини утворився новий нарід: великоруський або московський.

Таким чином зрозуміємо тепер, що москалі це народ богато молодший від народу українського, бо тоді, коли Україна була вже майже триста літ державою, московський нарід щойно почав творитися. Цей нарід зовсім ріжнився від українського головню двома прикметами: великороси були рухливіші (більше здатні до торгівлі), аніж українці, а друге: як українці з давен-давна і до нині є дуже власновільні й свободолюбні, то великороси вже тоді не мали тої свободолюбної вдачі й сліпо слухали своєї влади. Ця власне прикмета дуже подобалася князеви Юрієви, що був сином Мономаха і в уділі дістав Суздальську землю. Його називали Довгоруким, бо мав довгі руки.

Він дуже привязався до тої землі і до того народу, який його сліпо слухав. І хоча воював ще з київськими князями і трохи сидів у Києві, де й смерть його захопила, то він уже починає уважати свій Суздаль і себе за щось инакше і краще, як Київ і українські князі. Ще більше відчужився від рідної землі і народу син Юрія Довгорукого, Андрій;

шевиків, то вони тішилися і їх уряд скріпився, але хто знає, що тоді сказали Англія, Франція та ще деякі держави Європи.

Що чувати в Польщі

Тепер усі говорять ще про ту мову, яку списав Пілсудскі про сойм і про послів. Ми про неї коротко згадали вже в останнім числі. Не будемо її й тепер точно переповідати, бо не маємо місця. Скажемо лише, що як все, так і тепер Пілсудскі говорив про сойм і про послів (крім послів з „одинки“) дуже згідливо Вистарчить сказати, що посольську поведінку назвав хоробою, якій на імя „зафайданість“ — а по нашому булоби: „за...сть посольська“, а в кількох місцях відзивається про послів словом „файдани“ то є „зас...ці“.

Всі гадали, що послі якось образяться і будуть десь жалуватися на такі слова, або що може маршалок Дашинські склече на домагання послів надзвичайну сесію сойму, та нічого про це не чути. Лише одні „пепеси“ (польські соціялісти) уложили якусь дуже делікатну резолюцію, що мовляв: „хтось там нас кривдить“, але навіть боялися проти того запротестувати. З того всего виходить, що з теперішнього сойму вже потіхи не буде, бо яку той сойм може мати в кого повагу, коли з усіх боків так йому, як то кажуть, надабанили, а він ані дуду!

Всі майже газети, не тільки українські, але й польські, які пробували додавати до мови Пілсудського якусь свої думки або погляди, були сконфісковані. Тож і ми, навчені досвідом, — кінчимо на цім.

По довгих нарадах у Варшаві утворився в неділю 14. квітня новий польський уряд,

який властиво різниться від старого лише кількома особами. І так з свого уряду уступив дотеперішній голова міністрів Бартель, а на його місце прийшов др. Казімерж Світалський, що досі був міністром освіти. Міністром скарбу на місце Чеховича, якого поставили перед Трибуналом Стану, прийшов полк. Ігнац Матушевскі (38 літ), як ке-

руючий міністерством скарбу, але зачувати, що йому до помочи має бути додана якась „Рада фінансова“, а предсідником цієї ради мав би бути власне той сам Чехович. Новим міністром освіти став. Ся. Червінські. Поза тим міністрами є ті, що були.

Бартель перед своєю димісією (уступленням) написав до газет статтю, з якої виходило, що він є за удержанням парламентарного

ладу і за згодою уряду з соймом а уступає тому, що не хоче брати участі в „дещо відмінних способах правління“. Які то будуть способи, того не згадує, але з того писання виходить, що сойм буде мати чимраз менший голос,

Тепер усі ждуть, як зачне своє урядовання новий уряд і як він буде тепер відноситися до того сойму, якому вже стільки разів дісталося на оріхи.

Що чувати в наших селі

Маємо надію! В Лаварівці, п. Бучач, підупала на жаль Читальня і Аматорський Гурток, за те досить добре востає Кооператива „Любов“ так, що шинкар Е. Далер мусів вибратися з села (хоча деякі „вуйки і вуйни“ плакали за ним). Тепер є надія, що трохи покращає життя у всіх освітньо-культурних товариствах в селі. Біля Кооперативи працюють найпильніше О. Гелембціккий, Вас. Якубовський, В. Дворський і ще кілька свідомих. В наших селі трапляються часті злодіяства: крадуть людям безроги, збіжа і инше. Та з тих крадіжів майже ні одної не викрито і не видно, щоби викрили. За те, як у жиди Абрамка хтось вибив шибу (мабуть самі піяки), то постерунок наказав, щоби громада тримала варту коло коршми. Люде мусіли стояти навіть в свята в страшні морози на варті, а один сільський попіхач контролював, чи добре пильнують. Він також гроив, що староство скине теперішнього війта, а поставити його попіхача. — Та тепер на щастя вже й Абрамка забрався з села, так, що жидів у селі нема і попіхачам урвалося.

Зичливий і читальник.

В Старуні по старому. Дописувач з Старуні, пов. Богородчани нарікає, що вже шість літ будується в Старуні церкві і ще не добудована, хотія продано великі громадські пасовиська під копальню нафти, а за ті гроші мали збудувати церкву, тай до того ще дерево дістали з експозитурі. Люде через увесь час дають гроші, а церкву не готова, а старший брат, заступець війта, той, що колядників читальняних з під хати гнав, все гово-

рить, що нема грошей! Священника в селі нема тай нема кому розглянути роботу. Читальня міститься в домі приходства, та ст. брат грозить викинути. Біда з темними.

Під увагу Лемківщині! Тим, що виїжджають на літні роботи на

Поділля. Минулого року зі села Слобідки струсівської, повіту Теробовельського з фільварку Сломніцкокого поїхав директор Майзель в гори на Лемківщину, повіту Ліска, села Творимне, і при помочі одного агента зі сусіднього села Савківці, котрий отримав від особи 3 золотих, заманув 16 людей на контрактну літню роботу, на фільварок Слобідки. Умова була така: 30 зол. місячно і харчі, а до роботи від 5 рано до 7-мої вечером, в тім 2 години полудня, як їм не подобається та робота і харчі, то мають виробити 2 місяці, то він їм виплатить по 60 зол. і відставити своїм коштом домів. Агент умову сфальшував. А зазвачую, що усі ті люди були аналь-фабетамі і так само ціле село крім писара громацького, бо школи не було і нема. Приїхали люди до Слобідки, а тут показалося інакше: вганяє в 4 години аж до 9, полудне пів год., харчі: пів літра молока з кружлівки, на обід горох хробачливий, 3 дека омасти на душу. Так хотіли вертати коли не мали грошей на залізницю, були тої гадки, що вироблять 2 місяці і їх відставити домів, як було в умові. По 2 місяцях праці зажадали виплати і відстави домів. Директор Майзель заявив, що не відставляє своїм коштом, аж в осени а як вони відходять, то відтягає і за те, що їх привіз сюди, за залізницю і фіри від особи 35 золотих, а виплатив 25 золотих, з котрих люде мусіли пови-плачувати задовжені харчі, що собі докупляли, бо з тих не могли вижити. В тій справі звернулися ті люди до староства в Теробовлі, котрий ту справу припоручив постерунокви в Дарахові. Постерунок переглянув умову, але в умові не було, що мав виплатити і відставити своїм коштом. Так людей обманено. Отже 13 дівчат по 17 літ лишилися без опіки і дуже лихо вбрані, бої, аж до осени, бо без грошей пішки боялися пускаться в далеку дорогу. Тільки Андрий Комин і його жінка (вагітна) Евка і Григорій Крїм пустилися в дорогу пішки, говорили, що будуть заробляти на харчі по дорозі у господарів. От так працювали 2 місяці і 40 миль пішки голодні помандрували домів. Такі то агенти за-продають наших темних людей по 3 зол. за душу. Звертаюся до о. пароха в Кри-вім з просьбою, бо то люди з тої парохії, щоби того обманця виголосив в церкві і віддає справу до суду (імя обманця відоме там усім), а люде, щоби поучив, щоби робили такі контракти у священників або в українського адвоката. М. К.

Недобре. Село Сілець бенків, пов. Камінька Струмільова, було кілька літ ввад поступовним, а тепер занедбалося. Перед кількома роками заложили кооперативу „Рільник“ і добре ішло, а тепер на жаль справники не так дбають. Треба иншої управи, можеби ліпше повела. Маємо також і війта Українця, Пилипа Веретельника, чоловіка доброго, гадалисьмо, а то воно інакше, до коршми часто заходить, та більше особистими справами займається і такий острій, що й жаль казати, а за загаль громади дуже мало дбає. У нас тому три роки, як зачали церкву будувати, та не знати скільки літ ще будуть будувати. Є в селі 3 комітети з них два ще сяк так, а оден цілим май-

ном і конкуренцією так обертає, що мабудь-село прийдегсь доплачувати грошей до дальшої будови церкви. В селі є коршма, молодіж розвивається, до читальні „Прогреси“ мало хто заходить і членів дуже мало. Опамятайтеся люде!

Прохожий.

Перебирають. З села Боремля на Волині жалувється дописувач: Місцевий „солтис“, писар і ексектор стягали з людей податки попиваючи горівку і не хотіли показати списку. Потім показалося, що від багатьох людей перебрали забагато по 30, 40, 50 золотих і аж по довгих упімненнях і скарці почали людем звертати надвишку. Панове, так не йде! Добре рахуйте, що маєте брати, бо ми і на вас ще закон знайдемо!

Боремлянин.

Переписка з дописувачами.

Виноград Лісний, п. Товмач. З Винограду прислав нам хтось дуже цікаві дописи про війта й про порядки в селі, але дописувач не підписався. Просимо прислати своє імя й назвиско, а ми помістимо допис (розуміється без подання імені).

Дописувач з Губнич, п. Дрогобич і з Дермані, п. Здолб. Неварзний допис, напишіть краще і на одній сторінці.

Дописувач з Беремян, п. Бучач. Чи в Беремянах нема нічого доброго, лише п'яні парубки?

Добротоваць з Добротова, пов. Надвірня. Не пишете виразно, чи той війт Дм. Завалнюк, в якого анайшли горівку, є ще війтом чи вже не є. Напишіть ще докладніше, коли це було і чому громада не вибрала в 1927 р. иншого війта.

Дописувачі з Росільної, пов. Богородчани. Дуже гарно, що щадите на власній читальняній дім. Тримайтеся, а не пошкодять вам і такі Юрки, що Шевченка зі стіни здимають і беруть до дому. Бачимо з допису, що Ви свідомі, тож дайте собі і з ним раду. А описувати докладно, як він це робив, не варто.

Дописувач з Гірного. Ми містимо дописи і то безплатно, але ви не прислали допис, лише вірш про невірні жінки, а ми маємо важніші справи до друкування. Взагалі просимо наших дописувачів, не описувати нам свої особисті клопоти, бо кождий їх має досить. Писати про такі справи, які би цікавили всіх, або бодай якусь частину краю чи громадянства.

Дописувач з Рахнів, пов. Долина пише, що війт киче хоче вислати на писарський курс до Львова якогось чужого. Чи то нема своїх українців у чистоукраїнській громаді?

Дописувач з Тюдева. Напишіть виразніше, що злого для громади зробив теперішній війт або ті, що є його прихильники. Чомуж громада дала вибрати такого, з якого всі невдоволені?

Як перезимувала озимина.

В попередньому числі ми подали були вістку, що озимина в переважачій часті краю перезимувала добре. Тепер дістаємо нові звідомлення й в них кажеться, що озимина вийшла з під снігу гарна, але тепер чи далі — тим більше рудіє — значить перезимувала не так дуже добре й не всюди, тільки на легких, піскових землях не видно шкоди й там озимина гарна.

Заграничні часописи пишуть, що озимина в Західній Європі та Америці перезимувала добре та що побоювання про загибель великої кількості засівів, на щастя, не справдилися. Через те нема надії, аби на передвілку збіжжа помітніше подорожіло.

Та ще не знати, що скаже весна, яка вона буде.

Хто передплачує „Народню Справу“, тому стаємо в пригоді.

Так хрестили наших предків у Києві в Дніпрі в р. 988. Подібно хрестили і по цілій Україні.

він перший почав робити це, що й нині продовжують робити москалі: нищити й руйнувати Україну й українців. Та про нього скажемо другим разом. Тепер лише запам'ятаймо собі, що москалі (великороси) це мішанина з монголів і з славян-українців, а перші їх князі великоруські — це кров від крові рідні сини й внуки київського укра-

їнського князя Володимира Мономаха та правнуки Ярослава й Володимира Великого. Отже не ми від москалів походимо, лише москалі від нас, бо їх нарід є на яких 500—600 літ молодший і утворився з мішанини наших північно-українських племен з монголами. А хто говорить вам інакше, той говорить історичну неправду.

Спілкою, в гурті всего добудемо!

В нашому селі стався такий випадок, що вмер бідний зарібник, лишаючи стареньку немичну матір, четверо дрібненьких діточок і жінку вдову без шеляга при душі, без кусника хліба. Крайня нужда... а то і голодова смерть готова заглянути в хату, якби не сусід Федір, котрий знає добре заповідь: „Любим ближнього свого, як самого себе“. Взяв шапку наш Федір, нічого не кажучи, перейшов в Іваном по сусідах, зібрав збіжа та кілька золотих і віддав то бідній вдові, щоб бодай мала кусник хліба, та ще дещо за гроші купити; тай добре зробив він!

Люде давали, знаючи лихо нещасної.

Коби це так всі порозуміли і знали, яке в нас усіх в загальне лихо, то певно всі зорганізувалися і дали та допомогли не одному бідному в нещастю, а то і самим собі і своїм ближнім. Чи ми всі нині, увесь народ, не подібні до тої бідної вдови? А хто нам може? Ми самі! Подумаймо. В селі 3000 душ. Заложім Кооперативу. Дамо всі по 5 зол. уділу до Кооперативи, то скільки зберемо? 15.000 золотих! Якби кождий член дав лиш 100 зол. в році вторгувати, то скільки вторгує наша Кооператива в році? 300.000 золотих! Ану відтягнїть від того 10 проц. то скільки то є? 30.000 золотих! Отже тридцять тисяч золотих чистого зиску, добровільно даємо, але кому? Скажете — ближньому?

Там, де є кооператива і всі купують в кооперативі, то правда: даємо ближньому і кождий сам собі дав, бо зиск при кінці року ділиться на всіх членів. А там, де нема кооперативи, даємо ці зиски чужим п'явкам.

Чи ж то не час уже порозуміти, що тільки власними силами і злукою нарід здобував собі кращу долю?

Надходять Свята, а кождому і черевика і капелюха, хустини, ну гай суковки треба, ба, вибачте, деякі жінки під спідницю ще й „гальку“ беруть, бо треба вбратись на Свята. Ану ж застановіться і добре почисліть, скільки занесете до міста, але ж, і застановіться в чії руки?!

За то наш брат тим „рукам“ і води принесе, а сестра на шабаш підлогу змие, а ти, брате-селянине, на фірманку поїдеш, бо за це кєрваницею своєю сам себе заплаатиш. Він тебе оплатить тим зиском, який з тебе тягне в склепі. Ми вічно рабами і слугами будемо, як власними силами, через кооперативу не злучимося.

Тож в селах, де є основані вже кооперативи, вписуйтеся всі в члени, складайте уділи і допоминайтесь, аби там були всі товари, яких вам треба, і дайте собі слово, що тільки в кооперативі купувати будете, а будьте певні, що цим самим бідним, які жидам носили воду, даєте в кооперативі заняття, а ці дівчата, що підлоги мили, підуть по селі для кооперативи яйця скуповувати, а ті, що їздили чужим, пойдуть своїй кооперативі, самі собі пойдуть.

Деж іще є таке село, що немає основаної кооперативи, то коли прийде це весняне свято Воскресення Христового, а ми будемо себе здоровити словами „Христос

КАЛЕНДАР НА ТИЖДЕНЬ.

КВІТЕНЬ 21—27. 1927.

21. Неділя, 5. посту, Іродіона ап.
22. Понеділок, Евсихія мч.
23. Второк, Терентія і тов. мч. (Терентія).
24. Середа, Антипа св. мч. (Антипа).
25. Четвер, Василя преп. (Василя, Ярослава, Евст.).
26. П'ятниця, Артемона св. мч.
27. Субота Лазар, Мартина, (Лазар. Субота, Мартина).

Зміна місяця. Перша чверть 16, повня 23. квітня.

Як нарід приповідає:

- Треба добре працювати, щоб не купувати сіна до Юрки, а хліба до Ілька.
- Борода виросла, та розуму не принесла.
- Водою, що хочеш, лиш лихого слова не сполочеш.
- Хто мовчить, сто навчить.

♦♦ Гарний примір. Нам пишуть з Горуцка пов. Дрґобич: Федь Андрійчик, бідний зарібник села Горуцка, не маючий ні куска поля і кормитель чисельної сім'ї, сказав, що зарикаєся на час Великого Посту курення тютюну а з ускладненою цією дорогою гроша запренує собі „Народню Справу“, яко однуку ширу газету для українського селянина. І дійсно в березні заплатив пренумерату до кінця року та взиває всіх бідаків, селян, щоб ступили його слідами, з чого будуть мати не тільки хосен моральний але і матеріальний, на випадок загибелі худобини, та починається до поширення одинокої селянської газети.

(Кооператор).

♦♦ Позір! Ще раз пригадуємо нашим дописувачам, щоб писали дописи короткі, найбільше на 1 сторінку аркуша, чорнилом, виразно і лише на одній сторінці паперу. Лише такі дописи будемо читати і по змозі містити. Інші мусілиб ми самі переписувати до друку, а що дописів приходять, що дня по кількадесять, то це неможливе.

♦♦ Бійка за хрест. В Делятині пов. Надвірна дійшло якось до заворушень, підчас яких потурбовано кілька жидів. Спір між християнським населенням Делятина і жидами пішов за площу під сирітський приют. Цю площу признала Рада громади перед двома роками під

Воскрес“, то най воскресне там і Кооператива та „Читальня Просвіти“ і всі інші освітньо-економічні Товариства! Бо тільки організованість, зеднання в таких товариствах введе наш увесь народ з усіх клопотів і недолі, так, як Мойсей вивів своїх жидів з Єгипту. А тоді не буде в нас бідаків і ніхто з нас не піде жидам підлоги мити!

„Ближній“.

будову дому для католицьких сиріт. Але досі дому чомусь не вибудували, лише на площі закопали хрести. Цього року рада в якій більшість жидів, ухвалила віддати ту саму площу під будову дому жидівським сиротам. Жиди пішли зараз на площу, викопали хрести і кинули їх на сміття. В цьому помагали навіть деякі жидівські лікарі і адвокати, як Др. К. В. і адвокат Др. Ш. і один радний Т. Та останньої неділі католики скликали віче, пішли на площу, взяли хрести зі сміття, вичистили їх і знову вкопали на площі. При тім мало зістатися трохи деяким жидам. Тепер стоїть коло хрестів сильна варта, яка стреже хрестів. В цій справі була вже делегація в старости і воеводи.

Так описують цю подію деякі польські газети, але жидівська газета „Хвіля“ заперече цьому і пише, що жиди нікого не зачіпали.

♦♦ Народа „Сільського Господаря“ в Бурштині. Дни 26. березня 1929 відбулася в Бурштині нарада „Сільського Господаря“. По викладах вивязалась жива розмова про всі болячки сіл Бурштинщини, а в її висліді ухвалено між іншими такі постанови: Взивається всі села Бурштинщини, щоби закладали у себе Кружки „Сільською Господаря“, бо тільки вони стануть основою відродження українського хліборобства, щоби переводили в себе комасадії (зеднання) ґрунтів, та меліорацію (поправу) піль і сіножатей, а технічну роботу щоби передавали виключно Технічному Бюро „Сільського Господаря“ у Львові, та щоби приступили сейчас до поправки громадських пасовиць та перевели це через Технічне Бюро „Сільського Господаря“. В нараді взяло участь около 400 селян, в тому около 60 господиць. Ця нарада дасть певну основу до розбудження нового життя на селах Бурштинщини.

♦♦ Курс шовківництва. Філія „Сільського Господаря“ в Самборі, уладжує короткий курс практичного шовківництва получений з навчанням садівництва та пасічництва. Курс відбудеться в с. Бережниця біля Самбора, потребає около три тижні а пічнеться під кінець травня. Точний речинець подається курсантам письменно.

На курс будуть прийняті в першу чергу ті, що мають дерева шовковиці і що моглиби зайнятися годівлею шовкопрядки.

На кошти курсу мають прийняті курсанти зложити одноразово 10 зол. в канцелярії Філії „Сільського Господаря“ в Самборі. Незаможних та охочих кандидатів повинні вислати на свій кошт кооперативи або інші громадянські установи. Мешкання і харч дїстануть курсанти у місцевих селян за ціну коло 40 зол. Навчання відбуватиметься в місцевій читальні „Просвіти“ під проводом проф. І. Филипчика з Самбора. Зголошення приймає канцелярія Філії „Сільський Господар“ в Самборі, вул. Шопена 6, до 30-го квітня ц. р.

♦♦ Смерть учительки. В нас була в 11. ч. новинка, що на Дубенщині коло с. Війниці вовки зіли учительку Ольгу Гузюк. Нас просять тепер спростувати, що учительку б. п. О. Гузюк не зіли вовки, але вона вмерла наслідком нещасливого випадку. Вертаючи 1. лютого саньми з Демидівки до Війниці, впала з саней, які вдарили до верби, і так побилася, що вмерла на другий день. З нею їхав ще управитель школу Ільчук, але йому нічого не сталося. За б. п. учителькою жаліє все село Війниці, бо вона була примірною учителькою і дуже доброю і свідомою людиною. Селяне Війниці похоронили її торжественно, гірко плачучи, а тепер вважали поставити на її могилі пам'ятник. Бп. Гузюк була родом зі Львова і мала заледво 22 роки, як стрінула її нещаслива смерть. В. І. П.

♦♦ Уважайте на себе з місті. Данило Остапчук з Кам'яниці пов. Дубно, пішов з сином до Кременця, де мав заплатити у нотаря якісь гроші. Зайшов передтим до реставрації на снідання, а коли вийшов, не знайшов у своїй кишені показної суми долярів, яку йому хтось витягнув. Арештували якогось підозрілого грузина, але грошей не знайшли. Треба дуже вважати в місті на свої кишені.

♦♦ Люде без серця. В Братківцях коло Стрия налив хтось вісіммісячній дитині Хрущів розтопленої смоли в вуха і дитина вмерла до трьох днів. Арештували стрійка дитини, Петра Хруща, якого підозрівають о цей страшний злочин.

♦♦ Вкрали свячене. Мельник з Яжова, нового поїхав на польський Великдень зі свяченим до костела в Яворові. Підчас обходу довкола костела вкрав хтось Мельникови з кошика ковбасу і яйця, так що до дому повернув лише з паскою.

♦♦ Знайшли фабрику долярів. У Львові при вул. Яблоновських 20 зловила поліція фальшивників, які робили доляри по 10, 20 і 50 і пустили їх в обіг. Їх герштом є якийсь фотограф Александер Галус, а його спільниками було кілька жидків. Вже й мали виробляти і фальшиві 100-золотівки. В мешканню знайшли всякі машини і прилади до підрібки грошей.

♦♦ Вбила чоловіка. В Перегінській пов. Долина замордувала Магда Кос свого мужа Юрка сокирою. Жінка мала 56 літ, а муж 54. Причиною вбивства є те, що муж дуже зле обходився з нею і бив її часто. Магду і її двох синів арештували.

♦♦ Підпал. В Гуті старій, пов. Бучач згоріла хата гаєвого Вавжинця Белявського. Арештували за це М. Кшешовського, бо підозрівають, що то він підпалив гаєвого з помсти.

♦♦ Таємнича смерть дідички Рильської. 2. жовтня 1927 р. знайшли дідичку села Петрич, золочівського повіту, Стефанію Рильську, в саду двора застрілену. Всі гадали, що дідичка сама застрілилася, хоча не мала до того причини, бо лишила великий маєток і робила добрі інтереси з фабриками. Але тепер зізнав економ Ростоцький, що він в день випадку бачив мужа дідички, як біг змішаний з саду, і тоді було чути крики дідички. В цій справі тепер ведеться слідство в золочівським окружнім суді.

♦♦ Людський упадок. Теодор Гаврилук в Підвисокий пов. Снятин жонатий, любився з Василиною Мойсик. Дійшло до того що Василина мала вже за 6 тижнів вродити ди-

тину. Та одної ночі впав до її хати Теодор з своєю слюбною жінкою і з братом Лесем і так побили її, що вродилася нежива дівчина, а Василина змерла слідувачого дня. Теодора, його жінку і брата арештували і закували в кайдани.

♦♦ **Хто був у Гмінді і вчився там в українській гімназії в роках 1915—1918** зволить подати свій адрес на руки А. Адамчука, Львів, Суліньського 21. Ціль: разом з Т-вом Охорони Военних Могил у Львові постаратися про будову пам'ятника на б. цвинтарі у Гмінді, що його тепер перероблюють на парк.

♦♦ **Добрі книжки.** „Вибрані твори“ Івана Семанюка (Марка Черемшина) вийшли накладом „Рідної Школи“. Ця книжка містить дуже гарні оповідання й нариси з гуцульського побуту, писані гуцульським говором. (І. Семанюк умер в 1927 року, зачислюється до найкращих українських письменників). — „Самовиховання“ — написала редакторка „Жіночої Долі“ О. Кисілевська. Цю книжку варто прочитати так інтелігентови як і свідомому селянинові, бо в ній говориться про різні хиби нашого виховання та про те, як можемо самі себе виховувати.

(На цій місці просимо всіх авторів і всі видавництва, які дають нам книжки до занотування, щоби подавали ціну книжки і де її можна дістати. При тім зазначаємо, що нотуємо лише такі книжки, які з користю для себе може прочитати селянин).

♦♦ **Весняні хвороби у худобині.** Про ці хвороби і як їм зарадити, почнемо писати в слідувачім числі. В тій статті будуть також відповіді на всі ті запити, які дістаємо в справі весняних хоріб у тварини. Тому всі повинні пильно її читати.

♦♦ **Замітка.** Справедливість наказує додати, що наші загадки влучно відгадав ще п. В. К. з Бані (точнішої адреси не знаємо) і В. Лех з Млинів.

Письмо до Івана Сорокато.

Гаразд, же Вам, добрий друже Іване Сорокати, се письмо до Вас писали знад Вислока брата.

А ті братя над Вислоком добреся тримають, і вашу „Народню Справу“ всі радо читають.

Тай читаючи думають: ще ми будем жити, коли той мороз не зміг нас зівсім зморозити.

А тепер нас якось рідше зачіпає лихо, часом зірвесь сильна буря і знов стає тихо. Та як би тих Ваших віршів в цій „Справі“ не було, тоби в наші бідні села сто раз гірше дуло. А так ми все затикаєм діри коло хати і чекаємо неділі, щоб „Справу“ дістати.

Бо там будуть нам писати, що корові дати, й як то з пана насміявся Іван Сорокати.

От біда, коли то пан міг ніс свій зморозити, тепер буде обережно Івана обходити. От погані там морози у Львові гуляли, коли панам носи й вуха цілком відпадали. Варталиби піти з міхом в Львівську улицю, назбиравби копу носів, заложив крамницю. Бо ті бідні паниська мусять щось робити, щоби яке носенятко собі причепити. Але я би їм не радив свої носи брати, бо так у кождім морозі будуть відпадати.

Нема то над наші носи, я вам правду кажу, хоть би як хто уч-

пився, не відірве зразу. Варто панам вибиратись в теплішу сторону, бо так колись ще потисне, що буде по всьому.

А тепер любенькі братя, що було минуло, беріть всі „Народню Справу“, щоб гірше не було. Бо де та Народня Справа приходить до хати, там то лекше мужикови біду поконати.

Так, любі братя-селяне, всі ся днесь єднаймо і через „Народню Справу“ руки собі даймо. Бо як собі дамо руки, дамо біді раду, вона втіче в чужі землі, а нас лишить ззаду.

Коби так вже скоро сталось, брате Сорокати, не такої заспівавби

Петро Пелехатий

Господарські справи

Що по чому?

Дня 15. квітня збіжжа платиться так:

Двірська пшениця 50 до 51 зол., селянська 48 до 49 зол.; жито 33 до 34; овес 30 до 31; ячмінь 30 до 31, ячмінь броварний 34 до 35; кукурудза 34 до 35; фасоль біла 105 до 125, краса 70 до 80, кольорова 50 до 60; гречка 43 до 44 зол.

Легка знизка ціи.

Валюти:

За доляр амер. жадають 8·96 (платять 8·93 до 9 зол.) фунт штерл. 43¹/₂, фр. франк 0·34 зол., швайц. франк 1·72, австрійський шілінг 1·25, чеська корона 0·26, німецька марка 2·10 зол., румун. лей 0·05 зол., аргентинський пез 3·60 зол.

Молоко, масло, яйця

„Маслосоюз“ платить за масло: 1. сорт 5·80 до 5·90 зол., за молоко 0·38 до 0·40 зол. літра, за копу яєць 7·20 зол., за літру сметани 1·80 зол.

Котрі пашні буряки найліпші?

Пару грядок буряків або малий кусок загону засаджений ними, так як це видно у наших господарів, не поправить годівлі худоби і не збільшить молочности їх коров. Буряків, як хочеться мати з них користь, треба тільки управляти, аби їх вистарчило через 7 місяців принайменше по 20 кг. на одну корову та по 10 кг. на одну ялівку денно. За сім місяців зійсть одна менша корова 42 до 50 кірців а більша навить два рази тільки. Відповідно до того треба і засадити буряків. Рахуючи, що при середнім врожаю родиться на моргови 300 кірців, а при дуже добрім 500 і 600 кірців — можна легко обчислити, кілька поля треба засадити буряками.

З різних родів буряків в нас найбільше управляють чотири гатунки: мамути, екендорфські жовті та червоні і „ідеал Кіршого“. Кождий з тих гатунків має свої добрі і лихі сторони. Мамути декуди ростуть трохи більш від екендорфських, але зате вони трохи більше воднисті, нерідко в середині порожні і скорше псується. Екендорфські буряки врожаєм дорівняють мамутам, а поживністю їх навіть перевищують. Крім того вони ростуть майже на верху ґрунту і їх дуже легко в осени збирати та збирається їх дуже чистими.

„Ідеал Кіршого“ це уліпшений гатунок екендорфських буряків. Вони більш від звичайних екендорфів і так само поживні.

Є ще так звані півцукрові буряки, що є поживніші від всіх вище згаданих гатунків. Але їх родиться

трохи менше і їх тяче копати, бо вони ростуть глибоко в землі.

Порівнюючи так усі гатунки зі собою, виходить, що найліпше сіяти (садити) екендорфські буряки та „ідеал Кіршого“.

На морг при садженні виходить коло 6 кг. насіння а при сіянні два рази тільки.

Не сійте збіжжа по збіжжю.

В неодного нашого господаря сіється підряд і чотири роки збіжжа по збіжжю. По бараболах йде ншениця, по пшениці ячмінь або овес, і т. д. А в такі поля, звичайно далеко від дому, де вічно сіється овес по вівсі. Тільки деколи переплеться його викою або гречкою, або облогом.

Такі поля виснажуються, вкрияються хоптою та бурянами і мало родять.

Добрий господар ніколи не сіє колосового збіжжа по собі. Він переплітає окіпні рослини зі збіжжям, пашними та стручковими рослинами. Найчастійше господарить так: найперше сіє буряки, садить картоплю або кукурудзу, значить пропашну чи окіпну рослину. На другий рік сіє ячмінь або овес з конюшиною а на третій рік росте конюшина. По конюшині сіє озимину, по озимині знову якусь окіпну рослину, або мішанку на слабім ґною, а по ній озимину.

Як переплітається різні роди господарських рослин зі собою, то не розмножуються буряни, бо їх при просапці окіпних рослин винищується. Так само винищує їх конюшина, і мішанка. Крім того, при переплітанню різнородних господарських рослин, менше виснажується рілля, бо одні рослини пускають коріння глибоко і черпають коріння з глибших верств, а другі ростуть мілко і черпають поживу з верхів. Як переплітаємо збіжжа з так званими стручковими рослинами, то збогачуємо ґрунт азотом і поліпшуємо його.

Ще одно треба змінити при чергуванні засівів: не повинно сіятися озимини після окіпних рослин, бо окіпні рослини збирається пізно в осени і нема вже часу приготувати рілля. А пізна озимина дає значно гірші врожаї, як посіяна в свою пору.

КОЖДИЙ СВДОМИЙ ПЕРЕДПЛАТНИК „Народної Справи“ повинен в цій місяці квітні придбати своїй газеті бодай одного передплатника. Тоді газета буде ще краща.

Що це таке зелений погній і яка з нього користь в господарстві?

По конюшині, людерні, бобі, гороці, сочевиці і т. д., значить по так званих мотилькових та стручкових рослинах, що мають квіт подібний до мотиля а зерно в стручках, завсіди поле ліпше родить. Така сила є в коріннях тих рослин. Бо як витягнути котру небудь з них, то на корінцях бачиться, якби бородавки. Коли ті бородавочки розрізати та подивитися на них дуже побільшуючим склом, то бачиться в них тьму-тьменну дрібосеньких бактерій. Ці бактерії живуть соком рослини, а за це дають тій рослині дуже цінну поживу: „азот“, яку лише вони одні вмють обі присвоювати з воздуха. Є це отже рід кооперативи або спілки між рослиною а бактеріями і на тій спілці обидві сторони добре виходять і буйно розвиваються.

Тому то по тих рослинах також буйніше родить всяке друге збіжжа. Бо того азоту лишається ще багато на корінню попередньої рослини і з цього користає слідувача рослини. Ще краще родить поле, як таку зелену рослину приорється цілу на зелений погній. Тоді того азоту буде призбираного тільки, якби ми висіяли на морг поля 300 кг. салітри за 200 або й 300 золотих!

Це приорування мотилькових рослин називається „зеленим“ угноюванням. Воно найбільше потрібне на легких, піскових землях, бо піскові землі дуже пісні та потребують багато азоту. Крім того бадия та листя зеленого погною, як перегние то витворить трохи перегною (порохнячки), що сипкий пісок буде вязати разом і буде довше держати вогкість.

На легких землях найбільше зеленого погною дає жовтий лубін і сераделя, а на тяжших синій лубін і біб. Пашні рослини, як конюшина і люцерна, вика также дають добру пашу тай угноують землю азотом.

Кожда мотилькова рослина росте в спілці з своїм родом бактерій. Коли її сіється перший раз на якумусь ґрунті то треба разом з нею засіяти і її гатунок таких бактерій, бо інакше першого року мотилькова рослина буде нужденно розвиватися.

Тому треба з того поля, де росла вже така рослина, привезти над вечір трохи землі та заволочити. Де ще в околиці не сіялося такої рослини, то треба купити „нітрагін“ — то є штучно годовані бактерії (на пів морга за 8 зол.) і їх розсіяти по полі. Коли який господар не сіяв ще такої рослини і не має нітрагину, то може попросити другого, щоби йому „позичив“ бодай фіру такої землі.

Корова за 100 тисяч золотих.

Канадійський уряд купив від фермера в Саскечеван корову і заплатив за неї 12000 долярів, на польські гроші коло 100 тисяч золотих. Ця найдорожча корова дала за один рік 13 тисяч літрів молока, з якого вироблено 535 кг. масла. Виходить, що вона денно давала більше як 40 літрів молока, а коло 2 кг. масла денно.

Маріян Стахурський

старший ветеринар, лікар у Львові.

Дещо про сухоти у худобини і в людини і як перед ними стерегтися?

(Далі)

Лікувати сухіт на вимені — не слід самому, а звертатися до ветеринарного лікаря.

Коли сухоти перекинуться у корови на яєшники, а у бугая на ядра, звірята стають неплідні. Та мимо того приходять в них раз-ураз дополового гону (літкування, тічення). Пізніше корова зривається тягом до бугая і від того дуже худне. Коли в неї займеться сухотами матка, з піхви в корови витікає каламутна, вонюча річечина — і тоді з примішкою крові.

Треба ще згадати про залозну форму сухіт. Тут займаються підшелепні, міжреброві, а інколи й пахові (підлопаткові) залози, при чому вони товстають. Це й вичути під рукою. У дітей здебільша по сухітних родичах або від споживання сирого молока від хорих на вимя коров, приходять до такого потовщення підшелепних залозів, що називають жовницею або золотухою (скрофулами). Врешті приходять не раз у худоби до загоріння на костях і суглобах.

З повищеного видко, як складною є цього рода сухоти. Та мимо того хоч і рідко, але можна вилічити сухоти, як у худоби так і в людини. Сухітні маси з легенів викашлюються, або вапніють або сироватіють. Їх обростає тверда торбинка, яка перепинює дальший перехід заразнику у тіло і такі хорі при добрій відживі видужують.

Та проте при поборюванню сухіт різними способами, найкращий успіх досягнуто не лікуванням, а тим, що всякими способами запобігається тій хоробі як у худоби так і в людини, бо такі легше вистерегтися, як вилічитися.

Запобігати сухотам у худоби треба відповідним добром розплоднику, належною годівлею й плеканням худоби по правилам науки про здоров'я, званої „гігієна“, про яку ми вже писали в „Народній Справі“ в статтях „Як шанувати своє здоров'я“.

Доносимо, що тепер якраз основано у Львові „Українське Гігієнічне Товариство“ під кермою нашого відомого лікаря, професора Д-ра Маріяна Панчишина у Львові (вул. Клушинська ч. 3) для оберігання нашого здоров'я. Кождий свідомий громадянин повинен негайно зголосити своє членство у цьому Товаристві і прийти в право знайти безплатну пораду у диспансері, тобто приходні, або амбулаторії для грудно й полово хорих, та в загальні справи, які торкаються поборювання пошесних і тяжких хоріб.

Хто хоче користати з безплатних порад у цьому Товаристві, хай перешле членську вкладку рівно 2 зл. за рік поштовою пересилкою на вище подану адресу.

(Далі буде).

Хлопчик в кооперативі: — Дайте кильо цукру. Ось вам гроші.

Крамар: Ще тут бракує 5 сотиків. Цукор від учора подорожив.

Хлопчик: То дайте того з пердучора.

Поради господиням.**Як купати покладки.**

На дві дні перед виколуванням курят з яйця, значить 19 дня, треба всі покладки купати. Тому вкладається їх на три мінутки до теплої (але не горячої, тільки при 40° тепла Ц.) води і мочиться їх через три мінутки. По трьох мінутах вибирається їх і мокрі кладеться під квочку.

Звичайно підчас купання одні покладки падають на дно — це яйця з неживими курятами, а другі з живими зародками пливають по верху і як би рухалися.

Хто не може купати покладків, то хай принайменше добре покропить їх теплою водою, або налле трохи води під гніздо (не до гнізда!)

Оце купання, або кроплення покладків має розм'якчити болони яйця, аби курята могли легше видістатися з нього на світ.

При виколуванні курят декотрі не можуть самі видістатися зі шкарлупи. Це бувають найчастіше курята зі старших покладків з подовгастих, але тонких покладків, та з гнізд в сухих місцях і не скроплюваних та непродіряваних.

При пізнішій насаджувани курят, як вже можна мати зелену траву або листя, треба дати на спід листя і зелені, аби держали вогкість в гнізді.

З ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРАКТИКИ.**Як без ваги можна зважити свиню**

Не буде це цілком точна вага, але приблизна. Її визначається так: зараз за передними ногами вимірюється тасьмою обвід цілого тіла свині і най воно вносить 70 цалів (96 см.), потім відмірюємо довжину свині від потилиці (початку карку) до насади хвоста і хай вона буде 45 цалів. Ці два числа множиться через себе та дістанемо наприклад 1800. Це число треба ще поділити через 13, коли свиня худа, через 12, при середньотовстій і через 11, коли безрога добре годувана. Те число, що вийде з такого поділення, дасть нам вагу вбитої свині.

З цієї ваги можна вже вчислити живу вагу безроги, додаючи до до битої ваги при худій свині ще 25 до 30 процент, при мірногородованій 20 до 25%, а при товстій свині, лише 10 до 15% битої ваги.

Спробуйте і переконайтеся, наскільки буде різнитися така вага від дійсної!

Тисячлітні дерева.

В теплих краях ростуть дерева, що достигають неімовірного віку 5000 до 6000 років, як наприклад дерево смока та баобаб.

Кедрове і тисове дерево, що росте декуди також в нас, доходить віку 3 тисячі літ. Дуб і кипарис мають не раз по 2 тисячі літ. Так само бувають двотисячні волоські горіхи, тисячлітні липи, буки, вязи і акації.

Якеж то коротке та мізерне людське життя в порівнянню до довгих віків деревини.

До складу і прикладу.**Як я витав весну.**

Ну, нарешті сонце блисло й нам над головами, вийшов я в суботу рано, тай пішов полями.

Сонце гріє так весело, жити нема жалю, серце з радости так скаче, як панна на балю.

Йду я з міста й наvertsю стежками на села, і щебече довкруг мене пташина весела.

— Ну, думаю, то не штука тобі щебетати! Тобі десь усі податки тай залегли рати!

Та якої заспіває Матій тай Данило, не одна на весні напасть вкусьить їх, мов шило!

Йду, аж дивлюсь, там під лісом громадка дітвори — та так гарно вам співає, мов небесні хори!

Йду я скоро, бо цікавий: хто це може бути, що отак собі під лісом співає на нуті!

Хто то нині так радіє, мов та птаха в вірю?... Став я раптом око — в око тай очам не вірю!

Стоїть пятеро на стежці, все діти дрібенькі, а між ними Матій станув, такий веселенький.

Він їм бучком „диригує“, а вони співають: „Най всі люде на Україні весну величають“.

„Слава Богу!“ я так гримнув й вони нагло врвали. „Ви співаєте, Матію? Видно не зле спали!“

А він трохи завстидався й каже: „Таке діло... Серце втіха розпирає, сонічко пригріло. То я вийшов з діточками подем походити тай по свому Бога й Весну пісню хвалити. Бо це сонце, друже Іване, додає надії, що нам жаден лютий воріг нічого не вдіє. Бо як таку зиму люту сонце побідило, ще й наш нарід свою нужду побідить аж мило! Тож як того погадати, варта заспівати, варта день той, пане брате, ще й відсвяткувати!“

— „А Бог би з вас, мій Матію, говорив це слово! Дай Господи, щоб так сталось! Аминь — тай готово!“

Так я кажу тай цмок! друга Матія у губи! „Вірю, вірю, що наш нарід омине загуби! Але щось то сонце світить, а тут бачу — злива! Ще й без дощюку обійдеш неорану нива!“

Так жартую, а Матій мій — це все розуміє, утер сльози, усміхнувся і знову радіє.

Підняв бучок і втяв пісню із дітьми дрібними, а я віддихнув глибоко тай потяг за ними:

„Встаньмо, братя, привитати весну й любе сонце, і просім, щоб засвітило і в наше віконце!“

Отак з дітьми і з Матієм я почав співати, й мав велику втіху в серці

Іван Сорокатиий

Злодії та церковна миш.

Цього року сталася в місті Медіоляні (в Італії) така подія в одній церкві. В полудне по всіх богослуженнях лишилося в церкві двох муштин, що клячучи, дуже ревно молилися. Паламар не мав відваги переривати їм молитви, аби замкнути церкву. Тому прятав при вівтарях та ждав, аж вони самі заперестануть молитися і вийдуть.

Та серед того один з побожних всгав, підійшов до нього і сказав йому, що бачив, як йому по плечах бігла миш. В туж мить паламар на правду почув, як в рукаві щось його драпає. По хвилі вискочила з рукава миш. Обидва пішли чимскоріше до захристії та стали її ловити. Побожний християнин помагав і в кінці її зловив. Після того попрацався і вийшов.

За хвилю паламар вийшов на церкву і не застав вже нікого. Але і на вівтарях не було вже церковних дорогонінностей. Другий „побожний“ за той час, як перший помагав ловити миш, обчистив все до чиста і втік. А за ним пропав і той перший „услужний“.

Аж тепер догадався паламар, що і миш в рукаві була йому зручно підкинена.

Хто має право кувати коні?

В жовтні 1928 року вийшов міністерський розпорядок про те, хто має право кувати коні.

На підставі того розпорядку мають це право лише ті ковалі, що ще перед цим розпорядком цим займалися, далі ті, що кують коні лише одного властителя (наприклад на фільварку), та ті, що покінчать цивільну або військову школу або курс ковання або склали іспит ковання.

Цивільну школу або курс ковання можуть провадити товариства або приватні особи за дозволом Міністерства хліборобства та Міністерства промислу. Управителем може бути лише ветеринарний лікар, а практично кувати вчити може іспитований коваль, уповажневаний переводити ковання.

До шкіл та на курси ковання можна приймати лише іспитованих ковальських челядників, що покінчали 19 рік життя та вмють читати та писати. Наука повинна тривати 3 до 6 місяців, залежно від підготовки.

Хто хотівби провадити курс або школу ковання, — повинен звернутися по ближчі інформації до Т-ва „Сільський Господар“, Львів, вул. Зіморевича 20.

Надганяють спізнену весну.

В нас, як спізниться весна, то спізняються всі полеві роботи. А через це спізнюється та зменшується врожай; бо не все одно, чи збіжжа буде рости чотири місяці, чи п'ять, і не однаково, чи воно дозріває правильно, в свій час чи неправильно припалюється під впливом великанської літньої спеки. Тому в західних краях Європи готовляться, аби надігнати спізнену весну. В Німеччині наприклад при кінці зими влаштовано багато курсів для орки моторовими плугами та пороблено хліборобам великі полекші при купні моторових плугів. При цих моторових плугах є сильні електричні лампи, аби при їх помочі могли орати і цілу ніч. Як лише потепліє і підсхне земля, — десятки тисяч таких плугів буде орати днями і ночами. Нам ще далеко до того — тай нема на чім.

Хто дістає в нас за допомогу 120 золотих??

1. За допомогу 120 золотих одержує кождий наш передплатник, котрому згинула штука рогатої худобини, принайменша 2-річна, — але тоді, коли він в день випадку був уже бодай один місяць передплатником — коли разом з погибшою не мав більше, як 4 штуки дорослої (понад 2-річної) худоби — і коли погибша штука до дня випадку була в нього найменше 14 днів, та коли в день вплата передплати була здорова.
2. В однім році може передплатник дістати за допомогу лише один раз.
3. Передплата на „Народню Справу“ вносить 1 зол. місячно. Найліпше посилати відразу на 3 місяці (3 зол.), а ще краще на пів року (6 зол.).
4. Передплатником числиться кождий від того дня, коли він вислав передплату, або по перерві відновив її.
5. Хто перерве передплату, той мусить зачинати з початку. Тому треба завжди висилати нову, заки скінчиться попередня, бо часом і один день перерви може стати на перешкоді в признанню допомоги.

Це в малай Леон Дмитрів, с. Юрка, в Якубові почта Долина, ученик 3 класи народної школи. Він гарно вчиться, бо за півтора року дійшов до 3. класу. Учителька п. Катерина Павлікова тішиться ним дуже, що так гарно вчиться. Хоче, щоби всі так читали, як сей Леон, найменший межі всіми школярами. (ДЮ.).

Що робити зі змерзлими деревами

Садівники кажуть, що майже половина всіх овочевих дерев пострадала цієї зими від морозів. Найбільше пошкодив мороз нижніші породи дерев та молоді деревця. Деякі з них цілі змерзли, а в деяких лише молоді, минулорічні гони.

Відморожені частини дерева не тяжко розлізати. Треба гострим ножом надтяти кору і, як вона біла, слабо зеленкувата до самого дерева — то це знак, що здорова; як темна — то змерзла.

Всі ушкоджені галузки та гілки треба чим скорше відрізати та рану засмазувати садовою мастю. Але треба прорізувати над здоровим очком й рівно. Кісткових дерев: слив, черешень і т. ін. не можна прогинати, бо вони тяжко гояться.

ТОРБИНКА СМІХУ

Старша дівчина: — Я вийду лише за такого, що буде два рази старший від мене.

Парубок: О, небого, таких старих людей нема на світі!

Жінка: Чоловіче, де ти був так довго?

Чоловік: Та в селі був, люде новини розказували а я слухав.

Жінка: Ну, то які новини, скажи мені!

Чоловік: Та гадаеш, що я щось знаю? Люде заглушили я нічого не чув.

Суддя до злодій: — Алеж ви вже семей раз цього року в суді!

Злодій: — Так, пане судіє! Добрий рік маю! Тільки боюся, аби мені за то не всунули доходний податок.

— Слухай, Петре, ти носиш мій капелюх!

— Та де! Я вже його два роки ношу!

— Власне, власне! Час уже віддати!

Почта

о. І. К. в Лаврові к. Ст. Самбора. Листа одержали, дуже красно дякуємо за жичливе відношення.

МОТОРИ
БЕНЗИНОВІ, НАФТОВІ і т. п.
— фабрики фірми —

R. A. Lister, Co Ltd. Dursley
(Англія)

— ПОРУЧАЄ: —

Клягсбальд і С-ка,

Львів, Вірменська 8. Тел. 6-29.
Виключна продаж фабрикації фірми
R. A. Lister, Co Ltd. Dursley,
на цілу Польщу. 210

КАРПАТСЬКІ КОСИ!

Спеціальна новість з італійської сталі, куті і в оліві гартовані. Хто хоче без напруження сил в роботі мати поведження і не марнувати свій гріш за яку небудь тандиту і спомагати чужих, наш ключ свій до свого! Щоби не ризикувати даю поруку за кожду косу може бути 3—4 разів клепає, а в разі колиб оказалась невідповідною своїм коштом виміняю в кождім часі. Хто спробує мої коси то певно вишій до рук не візьме так легко і скоро протинають найтвердіші гірські трави, псякні як і збіжжя. Ширина 5—6 см., форма найдоскональша і сильні в карку. Полотно тонко витягнене. Ціна фабрична

Довжина	60	65	70	75	80	85	90	95	100	110	120
Ціна Зол.	6—	6-30	6-40	6-80	7-20	7-60	8—	8-50	9—	9-50	10—

Рабат 10=1, на 20=3, на 30=5, на 40=7, на 50=9, на кождих 100=20 кіс даром. На замовлення задаток менше більше як кому випадає. За готівку згори сам порто і кошт оплачує. Також поручаю ткацькі сталеві терди, клевиці, бабки і серпи різної форми і величини. Адрес фірми:

Стефан Добушак, фабричний склад кіс
п. Долна ч/Стр. 236

ТОМАСИНА

під

весняні засіви

марки авізда

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

ТОМАСИНА

е довготривалим, найуспішнішим діляючим, тому й найдешевшим, фосфоровим навозом.

містить в собі фосфоровий kwas в розпуццєнім виді й негаймо успішно ділає.

містить в собі крім фосфорового kwasу також 40—50% успішного вапна — безплатно.

сиплеться перед сійбою або при сійанню зерна, а також поголовно.

є невривною на весну й одинокою на луки, пасовиська й пастєвні рослини.

Йосиф Каррах, Львів

вул. КОСЦЮШКА ч. 18.

Цівники й повчаючі проспекти даром і оплачено. 1102

Церк. Скл. в Яв. Збут яєць.

Як хочете збувати більшу кількість яєць — то зверніться до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Костюшка ч. 1, або до „Центросоюзу“, вул. Зіморевича 20, або до „Союзу Українських Купців“ вул. Підвале.

А. Ф. З. Насіння люцерни і насіння морви можна дістати в „Спілці Україн. Агрономів“ у Львові, вул. Собіського 28. Люцерна по ціні 5-80 зол. за 1 кі.

Автор вірша з Стрині: Помістимо.

К. В. Рибник. За перший лист дякуємо. До загадок треба відразу додати і відгадки.

АГЕНТІВ до продажі рілнничих знарядів пошукується. Зголошення: Рільничі заклади, Львів скр. почт. 174. 211

Паневчик Василь, зам. в Солотвині, ур. 1906 р., уневажнює згублену військову книжочку видану через П. К. У. Станіславів. 231

Зазулька Филип, ур. 1898 з Волі горянської, пов. Ліско, уневажнює згублену військову книжочку видану через П. К. У. Сянік. 233

Николай Сіка, ур. 1899 уневажнює згублену військову книжочку видану через П. К. У. Самбір. 234

Позір Рільники!

В яких сторонах знаходяться масово хомячки? Я винищую спеціально без жадного винагородження. Котрі рільники хотять мати свої поля чисті, то прошу мене як найкорше письменно завідомити, щоб я міг в маю взятись до діла. Отців Парохів просить своїм парохіянам о тім оголосити. Адреса: Йосиф Трушак, Балчі к. Медики, Іосо. 239

Д-ра Дрималика: ПЛЕКАННЯ ДИТИНИ, поради для молодих матерей, 35 ілюстрацій і Д-ра Свенціцького: ДУША ДИТИНИ за 2-50 висилає Видавництво І. Свенціцького у Львові, вул. Мохнацького ч. 42. 243

ВАСИЛЬ Данилюк, ур. в р. 1902, замешкалий в селі Гнидаві уневажнює украдену військову книжочку, видану через П. К. У. Кремянець. 219

ДЕНТИСТ

Едмунд Кремніцер

в Соколівці 6. Ожидова

виконує всілякі роботи: Скріплювання і винищення зубів без болю. Штучні зуби, в кавчуку і золоті після найновішої системи. Роботу виконує скоро й солідно! 241

КОЛІНСЬКА ЦИКОРІЯ

і МІШАНКА

„КОЛІНКА“

Знак товарний „СТАР“
ФАБРИКА ДОМШОК ДО КАВИ
СУДОВА ВИШНЯ СП. АКЦ

ЖДАЙТЕ ВСЮДИ!

БАНДАЖІ

пропуклинові й черевні для жінок, мужчин і дітей від р.

— 1866 виробляє —

Заклад спеціальних бандажів

М. Фрайліха,

Львів, Городецька 35.

Тел. 71-11. 242